

Septuagesima

Circumdede rint

Evangelium Matt 20: 1–16. Predikan Gunnar Edwardsson

Vår text i dag som utgörs av Jesu liknelse om arbetarna i vingården och har ett mycket angeläget ärende till oss vara och en. Den vill visa för oss hur vi måste förstå och gripa tag om den frälsning Gud ger. Att den inte sker genom aldrig så idogt arbete utan såsom ett trons mottagande av nådens gåva. Därför ska vi först stanna inför att...

I. Förtjänsten i himmelriket är inte människans förtjänst

”Människan vinner salighet genom sina gärningar. Hon kan hoppas på ett gott liv efter döden om hennes liv varit en god insats. Hon har något att hoppas på om hon har en god sida att visa upp och goda gärningar att framvisa inför Gud.”

Så tänker de allra flesta människor när de får frågan om vad som kommer efter detta livet och vad man har att räkna med efter döden. Har man varit oförvitlig, så har man det goda på sin sida. Och när människan får räkna själv, då räknar hon hela tiden till sin egen fördel. Då räknar hon med att få lön för sin förtjänst.

Så är det ju i världen, människan uppskattas och får sin lön efter sin förtjänst. Och så menar människan att det också borde vara i det andliga. Men när vi kommer till Jesu liknelse i dag så finner vi ett märkligt resonemang. Arbetarna i vingården räknade med förtjänst, det är därför de antar erbjudandet och går till arbetet. Men när det gäller förtjänsten, visar det sig att de som arbetat blott en timme, de får lika mycket som de som arbetat hela dagen, tolv timmar. De hade en timlön som var lika med en dagslön. En arbetsgivare som så gör i världen blir inte gammal i sitt värv. Rättvisa i lönehänseende är mycket prioriterad fråga i vårt samhälle.

Men här visar det sig något som strider mot den rättvisa människan kan tänka. Här handlar det inte om arbetsmarknad eller rättvisa förhållande i världen. Här handlar det om Guds rike, om himlarnas konungarrike och vad som där gäller. För det som gäller där, det är vad som gäller inför Gud. Och fastän Jesus tar bilden av en i den tiden vanlig arbetsgivare, så är det inte det han skildrar, utan han skildrar med sin liknelse hur Gud handlar i sitt rike, och hur människor tar emot hans gärningar.

Här ser vi då att det i grunden inte handlar om avlöning i Guds rike, eller förtjänst, eller lönande människogärning, utan i Guds rike står människan utan förtjänst. Det är detta som avgör den egendomliga utdelningen av ersättning. Sanningen är den att ingen förtjänst finns, inte någon att åberopa sig på för människan. Det är den bistra sanningen för alla som räknat med den. För alla som trott att det är den väg som för till Gud, eller som i varje fall sneglar åt det hållet, tänker sig att det till sist ändå handlar om vad en människa med sin egen kraft och förmåga kan draga samman och få sin lön för.

Men här ser vi att förtjänsten intet gäller. Och att just så är det inför Gud. Ingen människa har någon förtjänst inför Gud. Hon har ingen rätt att ställa någon fordran på Gud. Det är i stället så att Gud har all rätt och hos honom är all fordran. Människan har förlorat sin rättsliga ställning genom att hon agerat rättslöst. Hon är inte rättfärdig därför att hon handlat orättfärdigt. Hon står utan förtjänst inför Gud, ty hon står med skuld inför Gud. Hon står under domsutslaget skyldig och går inte fri.

Just därför är det så att ingen människans förtjänst gäller inför Gud. Nyss sa vi att det är avslöjande sanning för den som räknat med det. Men det är också den tröstefulla sanning för den som vet att han eller hon inte har något att berömma sig av inför Gud. Det framgår nämligen tydligt av fortsättningen här i dag, för det visar sig att...

II. Förtjänsten i himmelriket är Kristi förtjänst

Förtjänsten är en annan än den människan beräknar åt sig. Den finns hos den som här talar och

som i liknelsens form ger oss kunskap härom. Husbonden som här handlar, tycks handla orättvist, efter människors sätt att döma. Men det visar sig, att det som synes vara orättvist inför människor, är rättvist och fyllt av rättfärdighet inför Gud. Hur kan det komma sig? Hur kan det som uppenbart är orättvist inför människor gälla som rättvist inför Gud?

Den gåtan kan inte lösas på annat sätt än genom evangeliets ljus. Den visar oss hän till en förtjänst och en rättfärdighet i Guds rike, som inte är människans, men inte desto mindre är verklig och uppfylld av en människa, nämligen Gud Son Jesus Kristus. Han är rättfärdigheten i Guds rike. Han är den som visar och fullgör rättvisan, så att rättvisan blir uppfylld och all dess fordran tillfredställd och gör det för oss människor och för vår salighets skull. Ja för att frälsa oss utger hans sig själv och försonar genom sin korsdöd alla våra synder. Han som ensam är rättfärdig, han blir ensam den orättfärdige. Han drabbas av den högsta orättvisa, att han lider och dör för det han inte i någon mening gjort. Likväl tar han på sig orättvisan, för vår skull.

"Den som inte visst av någon synd har han för oss gjort till synd, för att vi skulle bli Guds rättfärdighet i honom." (2 Kor 5:21) Och det för oss över till att...

III. Kristi förtjänst i himmelriket är den nåd som frälsar den oförtjänste

De som arbetat allenast en timme, de får full lön. Varför? Jo, därför att det så behagat husbonden, den himmelske Fadern, att göra så, att för sin godhets skull ge rikligt. *Det har så behagat...* Det är själva nyckeln i denna text. Kristi gärning i världen är för att det så har behagat Gud att bevisa nåd och barmhärtighet. Kristi förtjänst är en förtjänst för oss människor, som vi får av nåd tillräkna oss. Ja, vi får ta emot den fulla nådegåvan av syndernas förlåtelse och kroppens uppståndelse och det eviga livet, av ren och skär nåd utan att ha förtjänat det. Detta illustreras på många ställen i evangelierna.

Tänk på rövaren. Vad hade han för förtjänst? Ja, förtjänsten var i hans fall absolut ingen. Och ändå vinner den människan evigt liv och salighet, för han vinner det av ren nåd för Kristi skull. Hans bön är ju bara att Jesus ska tänka på honom och med den ringa bönen är han bönhörd långt utöver vad någon kan tänka sig. Han vinner evig salighet ty i sin yttersta nöd förtröstar han på Jesus och hans ord.

Tänk också på alla dem som kom i Jesu närhet och som lyssnade till honom och som kanske följde honom en tid, men som sedan tog avstånd från honom. Det var inte få. Det tog anstöt av honom. Och du kan vara alldeles säker på att det just tog anstöt av hans fria nåd och barmhärtighet, det ser vi ju på många ställen att människor så gjorde: *"Han tar emot syndare och äter dem."* *"Han har gått in för att gästa hos en syndare."*

Ja, Gud vare tack att de orden står där. Därför de måste varna oss för att taga anstöt av Jesus. Det har många människor gjort. Men sådan du då får lära känna dig själv i ljuset av Guds ord, så står det ju klart att du intet har att berömma dig av inför Gud. Och då behöver du Jesus och hans gottgörelse mer än väl. Ja, du får tro och förtrösta på den och som syndare som fly för sin räddning till din hjälpare, förlössare och Herre.

Så ska de sista bli de första och de första bli de sista, säger Jesus. Dvs de som erkände sig som syndare skulle bli rättfärdiga, medan de som trodde att de var rättfärdiga i egen kraft skulle bli syndare.

Luther förklarar detta ord till sist i predikan för denna dagen:

"När han nu säger detta: De första skall vara de sista, så tar han ifrån dig all förtröstan på dig själv. Han förbjuder dig att förhäva dig över en sköka, om du så vore lik Abraham, David, Petrus eller Paulus. Men när han sedan säger: De sista skall vara de första, så gör han dig trygg mot all förtvivlan, och han förbjuder dig att hålla dig för sämre än ett helgon, om du så ock vore en Pilatus, Herodes eller Sodom och Gomorra. Även om vi inte har orsak att förhäva oss, så har därför heller ingen orsak att förtvivla." Amen.